

Oslo Filatelistklubb, som er landets eldste feiret sitt 100-årsjubileum i 1986. Med ca.600 medlemmer i inn- og utland er vi også landets største filatelistklubb. I tidsrommet september til mai avholdes vekselvis medlemsmøte og klubbaften med auksjon hver mandag.

På medlemsmøtene er det kåserier over filatelistiske emner eller temaer av allmenn interesse, ofte ledsaget av lysbilder. På klubbauksjonene kan man enten være tilstede eller delta med skriftlige bud.

Møter og klubbaftener finner sted på Schafteløkken, Zahlkasserer Schafsts plass 1, 0267 Oslo (like ved Frogner plass).

FORMANN:

Bjørn Muggerud

Oscarsgt. 88, 0256 Oslo

M 905 21 375

E-post: bmuggeru@online.no

VICEFORMANN:

Bjørn Eirik Rasmussen,

Skytterdalen 7-89, 1337 Sandvika

M 901 24 634 P 67 55 93 85

E-post: berasmussen@mil.no

STYREMEDLEMMER:

Thore Habberstad,

Kampen Hageby 15, 0655 Oslo

P 22 19 29 22 M 993 67 560

Bjørn Schøyen

Postboks 1 Høybråten, 1005 Oslo

M 901 24 690

Øistein Haugen

Rognevn. 7, 1430 Ås

P 64 9418 04 M 952 10 719

E-post: oeihauge@online.no

STYRETS SEKRETÆR:

Arne Thune-Larsen

Melumveien 7, 0751 Oslo

P 22 50 24 43 M 950 42 795

E-post: arne1@getmail.no

KASSERER:

Tore Frøvig

Dalskroken 7, 1405 Langhus

KLUBBAUKSJON:

Kjell Åge Johansen

P 22 71 11 21 M 920 13 268

Thore Habberstad

P 22 19 29 22 M 993 67 560

NR 3/2009 -20.ÅRGANG

POSTADRESSE:

Frydenlundgata 14, 0169 Oslo

Tlf: 22 60 07 19 Fax: 22 60 70 98

<http://www.filatelist.no/klubber/oslo/ofk.html>

E-mail: oslo.filatelistklubb@c2i.net

Giro 0532 2740702

IBAN-nummer N005 0532 2740 702

BIBLIOTEKET

Frydenlundgata 14

har åpent tirsdager kl 19-21

REDAKTØR

Bjørn Schøyen

ofk.info@yahoo.no

TRYKK:

Trykkpartner AS

OPPLAG:

750

ANNONSEPRISER:

1/1 side s/h kr. 500

1/1 side farger kr. 1000

(Alle priser ex. Moms)

**Send inn din E-post
adresse for å motta
påminnelser fra styret**

**POSTVESENET:
Våpen og våpentilbehør i Postmuseets samlinger –
en billedkavalkade
av Rolf Rasch-Eng**

Ved kongelig resolusjon fra 14. februar 1837 ble det bestemt at postførerene på hovedpostruten skulle være bevæpnet. Det ble ansatt folk som var;

”simple (les: Tillitsfulle), men ordentlige og paalidelige, som besidde den Haardførhed, Nøisomhed og riktige Takt som disse Poster især gjøre Fordring paa”.

– Det ble to menn som reiste med posten – skysskaren (kusken) som hadde ansvaret for transporten, og – postføreren som hadde ansvaret for postvesken, og som eventuelt skulle forsvare den ved overfall. 22 postførere ble ansatt. De skulle bære uniform som myndighetene anskaffet. Det ble avsatt 300 spesiedaler til innkjøp av våpen.

Postføreren skulle sørge for at våpnene til enhver tid kunne brukes på korteste varsel, dvs. at pistolen skulle være ladd under turen. At den skulle renses til bestemte tider slik at den alltid virket, og sabelen skulle være skarpslipt. Våpnene skulle bæres slik at de straks kunne bli brukt.

Og postføreren skulle ”til ytterste” forsvare posten med sitt eget og kuskens liv!

Fra 14. februar 1837 ble det bestemt at postførerene skulle bevæpnes, og allerede 1. mars var påbudet gjennomført på ruten over Magnor til Sverige. Kongsberg våpenfabrikk sendte med regning til Christiania postkontor pålydende 166 spesiedaler og 66 skilling.

Det ble utlevert 20 huggertter og 34 perkusjonspistoler. Det ble også utlevert våpen fra Akershus arsenal til Christiania postkontor – 2 sabler og 2 kavaleripistoler – som skulle brukes på ruten over Magnor. Det er her tale om armevåpen, og som det heter i skrivet fra de militære myndighetene: Våpnene kan brukes inntil Postvesenet selv klarer å skaffe seg egnete våpen.

Disse to våpentypene er en ”Fransk sabel – den flate sabel” (Ill.2.), og kavaleripistol m/1831 eller m/1834. Sabelen - m/1790-1794, har ikke Christiania postkontor tilbakelevert til Akershus arsenal.

1: Postvesenet fikk 20 huggeter i mars 1837: Våpenet er senere benevnt postmannssabel

Det kjennes to typer – med (Ill.1a) og uten (Ill.1b) flat nitteknapp med sirkelformet tverrsnitt. Helstøpt messingfeste, tykk og kraftig parerstang, oppover bøyd knapp på ryggsiden, og nedover bøyd på eggssiden. Messinggrepet er riflet med tversgående riller, glatt nakkestykke og kappe. Klingen er svakt krummet, enegget – mot spissen tveegget. Klingen har bred hulslipning.

Balg – sort lærbalg – med messingsbeslag, munnblikk og bærerling.

Ill. 1a

Ill. 1b

Postmannsabelen fikk en lang levetid i Postvesenet. Ennå rundt 1890 bar postførerne denne sabelen i sine geheng. Våpenet tilhørte et prøveparti, opparbeidet på Kongsberg våpenfabrikk i 1830-årene. I 1820-årene hadde de som bar sabler i det norske infanteriet innlevert disse. Metallet skulle brukes i produksjonen av nye våpen (messingen), og man begynte å vise infanteriets sidebevæpning ny interesse.

Armeen fant å ikke kunne bruke de foreslåtte våpen, og så ble de lagret på våpenfabrikken. Da Postvesenet trengte våpen til bevæpning av postførerne, fikk de så kjøpt disse våpnene. Det er grunnen til at Kongsberg kunne levere et større antall sidevåpen bare fem dager etter den konglige resolusjonen (14.februar 1837 – våpnene levert 19.februar).

2: Fransk sabel – ”Den flate sabel”

Fra Akershus arsenal ble det i 1837 utlevert to sabler med balg og geheng. Sablene var gjort i stand for ny bruk i den norske hær etter bestemmelser fra 1835. De skulle utleveres som underoffisersvåpen i infanteriet som følge av den konglige resolusjonen om hær-økningen i 1834. Våpenet hadde kommet til Norge fra Danmark før 1814, og ble brukt som underoffiserssabel. I de danske oversikter er de benevnt som ”de flate sabler”.

Ill. 2.

Sabelen har ofte et glatt messingfeste, gjenkjennelig ved at det utgår en liten ”tapp”, en reminisens av en stikkplate midt på parerstangen. Sabelen er en utvikling av den franske sabel for infanteri – modell 1767. Denne hadde et rillet, støpt grep. Sabelen som Postmuseet fikk, har et glatt, helstøpt feste, og er en senere modell som ble brukt av franske elite kompanier. Sabelen blir i Frankrike modell 1790-1794. Den kom til Danmark med hjemsendte marinekompanier som hadde vært besetninger på to franske linjeskip *). Marinekompaniene, dvs. kompanier fra det danske Marineregimentet, med sine danske offiserer, kom til Danmark i 1812, medbringende over 1000 sabler! Den sorte lærbalgen med messingbeslag og bæreringer for et geheng, er norsk – fra 1835.

*) Linjeskipene ”Dantzik” og ”Pultusk” som hadde stasjon i Schjelde ved Vlissingen.

3: Postvesenets perkusjonslåspistol fra 1837,

levert i et antall av 34 stk.:

Pistol med perkusjonslås av enkel type. Kolbekappe, avtrekkerbøyle (beslag), avtrekker og låsblikk er identisk med tilsvarende på hærens kavaleriopistoler av modell 1831 og 1834.

Ill.3.a.

Slaghanen er lik den som Hærens pistolmodeller får etter 1841, da vedtaket om å skifte ut hærens flintelåspistoler med perkusjonslåspistoler, kommer. – Selv om ikke alle pistolene er merket med kronet K, er dette det første perkusjonslås-våpenet Kongsberg våpenfabrikk tilvirker! Etter all sannsynlighet dannet pistolen forbilde for en svensk pistol som ble utlevert til Livgardet till häst og Kronprinsens Husarregiment, og blir svensk modell 1845. Den svenske kapteinen Jakob Georg Sandberg var i 1830-årene på Kongsberg våpenfabrikk.

Ill.3.b

4: Etter utenlandske forbilder eller en egen norsk konstruksjon (!), lager Kongsberg våpenfabrikk en faskinkniv merket med kronet K, som i 1848 reglementeres for svensk infanteri.

Faskinkniven med kronet K på klingen har en kraftig, bred klinge, bredest i sitt ytterste parti. Våpenet fikk en imponerende tyngde i hugget i forhold til størrelsen. S-formet parérestang. Tregrep med messingkiler gjennom grepet. Gjennomgående hull i knappen til feste av felttegn. Balg av sort lær med messingbeslag.

Ill. 4.

Tyngden i hugget ga faskinkniven imponerende fordeler. Til tross for dette, ble heller ikke dette våpenet antatt i Den norske hær.

5: Militære sabler i Postmuséets samlinger:

- a) Soldatsabel (grenadérsabel m/1753) med halv parérplate, dvs. innerste del av parérplaten sammen med tommelfingerbøylen er fjernet. Sort lærbalg med tre messingbeslag, to bæreringer. (ikke avbildet)

- b) Marineoffiserssabel (Ill.5.b.). Grep som hærsabelen, for arméens offiserer, m/1789. Marineoffiserssabel med klinge merket 1800 og kronet C7, og med et skip under seil. Feste av messing og nakkestykke formet som et løvehode. Balgen er av sort lær med messing munnblikk mellom blikk og doppsko og bæreringer som er felles for de sidevåpen som Postvesenet fikk rundt 1840 (jfr. nr. 2).

Ill.5.b.

- c) Avkortet norsk infanteriunderoffiserssabel av modell 1824. Messingfeste og enegget, flat klinge (Ill.5.c.).

Ill.5.c. Avkortet norsk infanterisabel. Merk: Denne er i privat eie, og er tatt med for å vise hvordan en korrekt sabel så ut!.

- d) Avkortet norsk artillerisabel av modell 1832. Jernfeste, grep kledd med lær, stålbalg. (Ikke avbildet)

6: Kongsberg våpenfabrikk kaller i sine produksjonsregnskaper ett våpen for jaktkniv. Dette ble Postvesenets mest berømte våpen. Vi kaller det postførererverge eller postmannsdolk. I alt ble det laget 152 postførererverger i årene fra 1846 og til 1854.

Postførerervergen har en rett, tveegget klinge. Til parérstangen er det festet to pistolløp som ligger på hver side av klingens. Spennes den ene hanen - den øverste del av parérstangen, kommer avtrekkerbøylen frem på undersiden. Skjeftet består av tre plater som øverst er bøyd nedover. På parérstangen er det innslått kronet K og årstall. Våpenet er både hugg-, stikk- og skytevåpen.

Ill.6.

Balg av sort lær med munningsbeslag og doppsko av messing.

Postførerervergen er et norsk våpen, men utarbeidet etter utenlandske forbilder. I protokollene kalles våpenet først "*Gevaltiger der Strafanstalt*". Kombinertvåpenet var en sikker følgesvenn for postføreren.

7: Postvesenets nære tilknytning til Marinen viser marinepistol modell 1848. Noen av de første pistolene som ble tilvirket, ble avgitt til Postvesenet, og tatt i bruk før Marinen gjorde det!

Pistolen har perkusjonslås og er utstyrt med messingbeslag; sylindrisk, brunert løp, kaliber 21 lødig (16 mm). Jernladestokken er hengslet til munningen. Låsblikket er bakoverliggende med kronet K og nummer. 100 pistoler ble laget i 1848, etter modell (1848). 600 pistoler av samme modell ble laget og levert til Marinen i 1850.

Ill.7. Modell 1848 bygger på en fransk pistol.

Ill.7.b.

8: I 1838 hadde amerikaneren Samuel Colt konstruert den første brukbare revolver. Nå ble skuddhastigheten betydelig økt, og flerskuddsrevolveren ble et anerkjent våpen.

Det var Marinen som vant kappløpet om innkjøp av revolvere i Norge. Alt i 1858 ble det utlevert Lefauchaux-revolvere til Marinen og Postvesenet. Først i 1864 kom de første bevilgninger til innkjøp av revolvere for Hæren.

Lefauchaux var en 11 mm revolver med stiftantenning - et fransk våpen. Revolveren er merket "Invon E. Lefauchaux Brevete S.G.D.C" og har nr. mellom 3225 og 3440. Revolveren har åttekantet pipe. Løpet har 4 høyre-dreide riller. Trommelen tar 6 patroner. Revolveren er selvspenner og er identisk med Hærens offisersrevolver fra 1864, med unntak av numrene.

Ill.8.a.

Ill.8.b.

Marinen forandret kaliberet på sine Lefauchaux-revolvere til 9 mm. Slike forandrete revolvere skal også ha vært benyttet i Postvesenet.

Senere fikk Marinen nye revolvere og nye pistoler - Nagant-revolver modell 1893 - 7,5 mm, og fra 1914 Colt pistol modell 1914, 11,25 mm.

9: Ikke alltid var systemet med stiftantenning tilfredsstillende. Resultatet var at man innførte revolvere med sentralantenning i Forsvaret. Hæren og Marinen valgte en belgisk Nagant-revolver. Marinen valgte for sine våpenbærende postførere en Tranter-revolver etter Birmingham-våpensmeden William Tranter. Han var våpenprodusent i Birmingham før 1885, da han trakk seg tilbake.

III.9.

Tranter-revolveren var en solid, selvspennende revolver med en kraftig ramme. Fabrikken lå i Birmingham, ved Ason Cross. Modellen til Postvesenet var et britisk politivåpen, reglementert for "The Royal British Constabulary"

Revolveren så aktiv tjeneste i Irland og i koloniene. Revolvere av denne typen ble brukt i mer enn 130 år etter at våpenet ble utlevert til engelske politienheter, og det brukes ennå!

Postvesenets våpen som ble brukt, viser at de våpenansvarlige fulgte godt med i våpenenes utvikling. Postførerne som var bevæpnet med våpen, hadde hele tiden de beste og mest moderne våpen som kunne skaffes.

Våpentilbehør:

10: Til postførervergen kjennes det to bæreanordninger:

- a) Skuldergeheng med kronet posthorn med riksvåpenet av 1844, festet på en plate (støpt) inne i posthornet. Kronen er utpunslet (siselert) og forseggjort, og nederst sabeltaske til å oppbevare postførervergen på venstre side. Bandolæret og sabeltasken er av sortfarget lær.

III.10.a.

- b) Livgeheng med patrontaske med messingknapp til å kneppe igjen patrontasken. På beltet er det også sabeltaske til å stikke postførervergen ned i. Lærtøyet er sortfarget.

III.10.b.

- c) Sabelgeheng (livgeheng) til postmannssabelen. Balgen til postmannssabelen hadde tre messingbeslag - munnblikk med bærering og mellomblikk, også med bærering. Det ble for postmannssabelen bestemt et sort lær-livgeheng med spenne foran av samme type som marineoffiserene bar. (Ikke avbildet)

11: Til Lefauchaux-revolveren:

Lefauchaux-revolveren hadde et lærovertrukket trefutteral med topp (øvre delen), festet med gangjern av messing. Ellers var det en bred doppsko av messing, og revolverfutteralet ble holdt oppe av en bred, sort lærrem som var bundet rundt livet. Lærremmen ble strammet inn ved hjelp av en messingspenne.

III.11.

Lærtøyet som Postvesenet anskaffet seg til sine våpen, var praktisk og hensiktsmessig. Var det skulderbandolær, var det også alltid med Postvesenets merke - posthornet med riksvåpenet - lett synlig i fronten